

Asiantuntijalausunto
Metsähallitus

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Kirjallinen lausuntopyyntö 10.4.2025 HE 21/2925 vp Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi metsästyslain 41 §:n muuttamisesta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa todetaan, että suurpetojen kannanhoidollinen metsästys turvataan lainsäädännöllä ja että jo aloitettua työtä kannanhoidollisen sudenmetsästyksen mahdollistamiseksi jatketaan eduskunnan päätöksen mukaisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 12.3.2024 asiantuntijatyöryhmän suden ja muiden suurpetojen poikkeuslupakäytäntöjen kehittämiseksi. Työryhmän keskeisenä ehdotuksena oli metsästyslain (615/1993) 41 §:n 5 momentin asetuksenantovaltuuden muutoksella mahdollistaa maa- ja metsätalousministeriölle suurpetojen kannanhoitoon liittyvän päämäärän asettaminen ministeriön asetuksessa lajikohtaisesti ja kannanhoitoalueittain.

Metsähallituksen näkemyksen mukaan 41 §:n 5 momenttiin lisätty, päämäärää koskeva muotoilu MMM:n asetuksenantomahdollisuuden laajentamisesta tukee hyvin lakiesityksen tavoitetta kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistamisesta. MMM:n asetuksella voidaan tarkasti määrittää kannanhoidollisen metsästyksen päämäärä, jonka puutteellisuus poikkeuslupahakemuksissa on usein johtanut hakemuksen hylkäämiseen riistakeskuksessa jo hakemusvaiheessa, tai myönnetystä luvasta tehdyn valituksen käsittelyyn hallinto-oikeudessa.

Metsähallitus näkee hallituksen esityksen metsästyslain 41 §:n muuttamisesta kannatettavana ja tarpeellisenä suunnitelmallisen suurpetojen kannanhoidollisen metsästyksen kehittämiseksi. Kannanhoidollisen metsästyksen estyminen poronhoitoalueen ulkopuolella on johtanut suurpetojen runsastumiseen ja niiden aiheuttamien vahinkojen lisääntymiseen myös poronhoitoalueella. Metsähallitus näkee

alun perin esitettyihin pykälämuotoiluihin lausuntokierroksen jälkeen tehdyt muutokset tarpeellisina ja lakiesitystä selkeyttävinä. Suotuisan suojelutason viitearvon määrittämisen prosessia ei HE:ssä ole tarkemmin kuvattu. Säädöstekstissä todetaan sen tapahtuvan MMM:n asetuksella, ja HE:n esitöissä kuvataan mallipohjainen ja vertailupohjainen tapa määrittellä viitearvo, sekä Suomen riistakeskuksen velvoite poikkeuslupaharkinnassaan osoittaa, että tiukasta suojelusta poikkeaminen on myös suotuisaan suojelutasoon liittyvän poikkeusedellytyksen kannalta mahdollista. Metsähallitus haluaa korostaa suotuisan suojelutason viitearvon määrittämisessä luontodirektiivin, komission ohjeasiakirjojen sekä relevantin tutkimuskirjallisuuden merkitystä. Erityisesti viitearvon taustalla olevan pienimmän elinvoimaisen populaatiokoon (*minimum viable population, MVP*) määrittämiseen tieteellisin perustein tulee kiinnittää huomiota. Suotuisan suojelutason viitearvon, jonka tulee olla suurempi kuin MVP, määrittämisen tulisi Metsähallituksen kannan mukaan perustua tutkimuksellisen menetelmän kautta saatavaan, perusteltuun määrään, ei poliittiseen päätökseen.

Huomiona lakialoitteeseen 24/2023 Metsähallitus toteaa seuraavaa:

Metsähallitus katsoo, että LA 24/2023:ssa esitetyllä tavalla suurpetojen minimikantojen määrittäminen laissa ei todennäköisesti vastaisi lakialoitteen tavoitteeseen kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistamisesta. Tällä hetkellä ensisijainen syy kannanhoidollisen metsästyksen poikkeuslupien kumoamiseksi on ollut metsästyksen päämäärän puutteellinen määrittely poikkeuslupapäätöksissä. Poikkeuslupan vaikutusta lajin suotuisaan suojelutasoon ei oikeusistuimissa ole käsitelty. On myös huomioitava, että sekä karhu että ilves ovat jo pitkään olleet suotuisalla suojelutasolla. Toiseksi, kannanhoidollista metsästystä koskeissa oikeusistuimien ratkaisuisa perusteluina on käytetty ensisijaisesti EU:n luontodirektiiviä, sen tulkintaohjetta sekä EU-tuomioistuimen ratkaisuja, mikä on todennäköisin toimintatapa myös tulevaisuudessa.

Metsähallitus katsoo, että suotuisan suojelutason viitearvon määrittäminen tulisi tapahtua HE 21/2025 kuvatulla tavalla EU-komission tulkintaohjeen ja tuoreen raportin (Linnell & Boitani 2025) perusteella. Huomioitavaa on, että suurpetojen elinympäristö, sekä kantojen runsaus, levinneisyys ja geneettinen rakenne eivät ole vakioituja muuttujia vaan eri tavoin jatkuvassa muutostilassa. Koska nämä tekijät vaikuttavat myös suotuisan suojelutason määräytymisen perusteisiin, ei niiden määrittäminen lain tasolla olisi Metsähallituksen käsityksen mukaan tarkoituksenmukaista. Suotuisan suojelutason määrittely tehdään EU:n toimesta luontodirektiivin 17 artiklan mukaisessa menettelyssä joka kuudes vuosi tehtävän raportoinnin yhteydessä. Kansallisesti voi olla tarve määrittää suotuisan suojelutason viitearvo useammin. Tässä määrittelyssä tulisi kuitenkin noudattaa komission periaatteita. Metsähallitus arvioi, että poliittisesti tai muuten subjektiivisesti määritelty suotuisan suojelutason viitearvo jäisi vaikuttavuudeltaan heikoksi mahdollisissa poikkeuslupan valitusprosesseissa. Perustellumpi menettely voisi olla esim. kannanhoitosuunnitelman päivityksen yhteydessä tehty, komission linjausten mukainen ja tieteellisesti perusteltu viitearvo, jonka ministeriö voisi asetuksellaan vahvistaa.

Huomiona lakialoitteeseen LA 19/2024 Metsähallitus toteaa seuraavaa:

Metsähallitus ei tue aloitetta. Salametsästyksen liittyvä rikosoikeudellinen prosessi on itsenäinen suhteessa metsästyslain mukaiseen kannanhoidollisen metsästyksen luvittamiseen. Näiden prosessien liittäminen toisiinsa on oletetusti vaikeaa oikeudellisesti, sisältäen salametsästyksen tutkinnan ja rangaistusten heijastevaikutuksen luvallisen metsästyksen harjoittamiseen.

LA 19/2024:ssä esitettyyn luvallisen metsästyksen rajaamiseen liittyy useita tarkennettavia muuttujia, jotka edellyttäisivät joko huomattavaa harkintavaltaa luvan myöntävälle viranomaiselle tai hyvin yksityiskohtaista oikeudellista säätelyä. Esimerkiksi seuraavat lupaharkinnassa arvioitaviksi tulevat muuttujat tulisi määritellä tarkemmin: kuinka pitkään estevaikutus ajallisesti ylittäisi teosta rajoitukselle, kuinka laajalle rajoitus ulottuisi alueellisesti, mikä olisi rajoituksen henkilöpiiri, edellyttäisikö rajausta valmistunutta esitutkintaa, vai valmistunutta syyteharkintaa vai jopa lainvoimaista lopullista päätöstä/tuomiota, onko estevaikutus sidottu johonkin minimiseuraamukseen kun vastaaja on todettu syyllistyneen rikokseen jne.

Salametsästys on tunnistettu ongelma suurpetojen osalta, ja Metsähallitus pitää erittäin tärkeänä eri tapojen hyödyntämistä salametsästyksen vähentämiseksi. LA:n tavoitteen, salametsästyksen vähentämisen, näkökulmasta esityksen vaikuttavuutta tulisi pyrkiä huolellisesti arvioimaan. Usein esiin tuotu rikoksentekijän peruste ja esitetty oikeutus suurpetojen salametsästykselle ilmentää pettymystä suurpetopolitiikkaan ja vaikeutta päästä harjoittamaan suurpetojen metsästystä luvallisesti. Tästä näkökulmasta luvallisen metsästyksen rajoittaminen entisestään ei välttämättä vähennä laittomaan pyyntiin ryhtymistä. Sen sijaan tutkimuksin on todettu Suomessakin olevan mahdollista, että luvallisen metsästyksen mahdollistaminen saattaa laittomuuksia vähentää. Tärkeimpänä ja tehokkaimpana keinona Metsähallitus pitää erävalvonnan resurssien lisäämistä erityisesti Metsähallituksen erävalvonnalle ja poliisille.